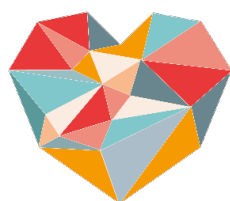

Meet Me @ M HKA Museum E!

M HKA

Goede praktijk genomineerd door

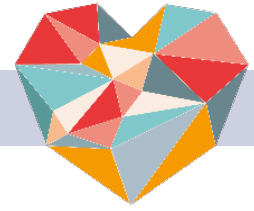

Dementia
in Cultural Mediation

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

De activiteit

Titel van de activiteit

We hebben twee projecten rond dementie: Meet Me @ M HKA en MUSEUM E!.

Samenvatting

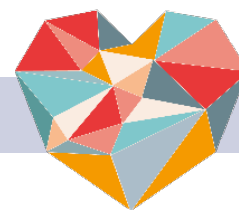
Meet Me @ M HKA

Interactieve rondleidingen voor personen met dementie en hun mantelzorger in het museum.

Museum E!

Het is een project rond hedendaagse kunst in een woonzorgcentrum waarbij zowel collectiewerken (installaties, videowerk, schilderijen, sculpturen,...) uit het museum als kunstenaars tijdelijk naar het woonzorgcentrum verhuizen.

Inhoud

Doelgroep

Meet Me @ M HKA

Dit is een rondleiding voor personen met dementie en hun mantelzorgers. Zowel mensen die nog thuis wonen als in een woonzorgcentrum zijn welkom. Je boekt een bezoek als groep of, als je alleen woont, als duo (de persoon met dementie en een mantelzorger). Aanvankelijk richtten we ons op personen met beginnende dementie maar nu niet meer omdat we merkten dat de woonzorgcentra toen afhaakten. Er zijn dus geen restricties qua profiel. Ook al staat het interactieve aspect centraal, vinden we altijd een manier om elke persoon te betrekken bij de rondleiding. Enkel werken met mensen die doof zijn, is moeilijker.

Museum E!

Dit is een project voor de bewoners, hun 'families' (in brede zin: mantelzorgers maar ook kinderen, kleinkinderen, andere bezoekers,...) en de medewerkers van het woonzorgcentrum. A priori sluiten we niemand uit. We ijveren steeds dat iedereen die wil meedoen, kan meedoen. De medewerkers van het woonzorgcentrum nodigen de eindgebruikers uit om deel te nemen. Zij voelen soms aan wie wel of geen interesse heeft en waar ondersteuning eventueel gewenst is.

Doel

Meet Me @ M HKA

- Een fijne activiteit organiseren voor zowel de persoon met dementie als de mantelzorger.
- De band tussen beiden versterken.

Museum E!

Een omgeving creëren die op meer dan enkel zorg gericht is. Het is daarbij belangrijk om niet enkel kunstwerken in het woonzorgcentrum te plaatsen. Er moeten ook activiteiten gebeuren met de bewoners in het kader van de kunstwerken.

De 'E!' staat voor 'ervaren': in het verleden, het heden en de toekomst. Mensen met dementie hebben ook een toekomst. We nemen de kracht van verbeelding als startpunt om mensen bij elkaar te brengen.

Partners

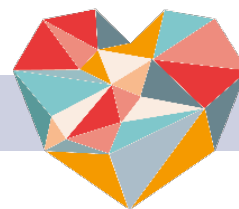
Meet Me @ M HKA

- Het programma is geïnspireerd op het gelijknamige project van het MoMA (NY). Dit museum biedt hun kennis en methodologie open source aan.
- We werkten samen met de Universiteit Antwerpen om de gidsen een gespecialiseerde training te geven en parallel een kleine evaluatiestudie te doen op basis van observaties tijdens test-rondleidingen (wat werkt, wat werkt niet, welk taalgebruik is gewenst,...). We bevroegen ook de deelnemers met het oog op hun ervaringen en wat het bezoek bij hen teweeg had gebracht. Dit gebeurde zowel vlak na als tien dagen na de activiteit.
- We werkten ook samen met het Stedelijk Museum Amsterdam (hun programma 'Onvergetelijk Stedelijk') en het Van Abbemuseum (hun programma 'Onvergetelijk Van Abbe'). Beide Nederlandse musea werkten een gelijkaardig traject uit. We wisselden met hen uit rond methodiek.
- Voor het communiceren van de activiteit en het aanspreken van potentiële deelnemers werken we samen met verschillende koepel- en expertiseorganisaties rond dementie (o.a. Alzheimer Liga Vlaanderen vzw, Expertisecentrum Dementie Vlaanderen).

Museum E!

- De partner is het woonzorgcentrum "Immaculata". Zij hebben ons aangesproken voor een project uit te bouwen. We werken nu reeds vijf jaar samen.
- De gemeente Edegem ondersteunt het project, bijvoorbeeld financieel, op vlak van communicatie, pers, ...

Praktisch

Locatie

Meet Me @ M HKA

De rondleidingen gaan door in het museum.

De gidsen selecteren de zalen op basis van hoorbaarheid en akoestiek.

Museum E!

Qua setting, voorzagen we voor de kunstenaar in residentie aanvankelijk een atelierruimte: een aparte zaal met alle comfort om er als kunstenaar te kunnen werken (wasbak, buitenlicht,...).

We hebben recent beslist om het atelier te verplaatsen naar de cafetaria van het woonzorgcentrum omdat we merkten dat we met de atelierwerking steeds dezelfde bewoners bereikten. De cafetaria is het hart van het centrum: hier bereik je meer mensen. Het nadeel is dat het een minder 'veilige ruimte' biedt, voor zowel kunstenaars als deelnemers. Sommige kunstenaars kiezen daarom om naar de kamers van bewoners te trekken.

Dag, tijd & tijdsduur

Meet Me @ M HKA

We organiseren de bezoeken (90 min.) tijdens de openingsuren van het museum. Dit heeft wat nadelen, bijvoorbeeld omtrent geluidsoverlast. Wij vinden dit echter belangrijk om de inclusiviteit van de deelnemers te bevorderen. We beogen deelnemers (terug) te laten aansluiten bij het culturele leven.

We organiseren de bezoeken altijd vroeg, dus bij de opening van het museum tussen 11:00-13:00. Dan is het vaak het rustigst in een museum. De participanten zijn ook meer actief.

Er geraken is vaak een grote drempel: parking vlakbij voorzien is dus belangrijk.

Museum E!

We vragen van de kunstenaar om 10 uur per week aanwezig te zijn in het woonzorgcentrum voor een residentieperiode van zes maanden. Er wordt gevraagd tweewekelijks een woensdag of weekenddag aanwezig te zijn, omdat er dan veel volk is in het woonzorgcentrum. We proberen ook in de mate van het mogelijke in te spelen op andere activiteiten die in het centrum georganiseerd worden. Elke woensdagnamiddag geeft een ergotherapeut een rondleiding in het woonzorgcentrum bij één werk uit de museumcollectie op basis van de Meet Me @ M HKA methodiek (duur: een uur).

Groepsgrootte

Meet Me @ M HKA

We verkiezen een groep van 10 personen (5 mantelzorgers, 5 personen met dementie).

Het absolute minimum is 2 (1+1).

Het absolute maximum is 16 (8+8).

Museum E!

We ambiëren om iedereen te bereiken, dus van 1 tot 300 deelnemers (= alle bewoners van het centrum).

Organisatie & begeleiding

Meet Me @ M HKA

- Voorzie een gids en een vrijwilliger per groep. De vrijwilliger kan de groep mee opvangen en bijvoorbeeld mensen naar het toilet begeleiden, ...

- Het baliepersoneel, die bezoekers ontvangen, hebben ook een belangrijke rol, net zoals het zaalpersoneel. Ook hen geven we een opleiding omtrent hoe om te gaan met personen met dementie. Dit bestaat uit een verkorte versie van de opleiding die de gidsen hebben gekregen, omtrent hoe te communiceren met mensen met dementie.

Museum E!

- De kunstenaar in residentie, een aantal techniekers om de kunstwerken te installeren en/of om de kunstenaar technisch te ondersteunen. Deze techniekers krijgen momenteel geen opleiding.

- Belangrijk is ook de rol van een zorgverlener van het centrum, in ons geval de ergotherapeut. De ergotherapeut vormt de brug tussen de kunstenaar en de eindgebruikers, ondersteunt de activiteiten van de kunstenaar, ... Deze persoon heeft bij voorkeur een sterke interesse in kunst en cultuur.

- Voor dit project hebben we ook een stuurgroep die de artistieke lijn uitzet en bijvoorbeeld de kunstenaars selecteert. Deze groep bestaat uit: (1) medewerkers van het museum, (2) medewerkers van het woonzorgcentrum en (3) externe adviseurs.

Materialen & faciliteiten

Meet Me @ M HKA

- Voorzie zeker museumstoelen.
 - Er wordt lang stilgestaan bij elk kunstwerk, dus zitten is aangenaam.
 - Iedereen (bijvoorbeeld bij aanwezigheid van personen in een rolstoel) – ook de gids – zit op die manier op gelijke hoogte.
 - De stoelen bieden deelnemers een ankerpunt in de ruimte.
- De gidsen nemen ook steeds replica's mee van de werken die ze bespreken. De replica's kunnen worden doorgegeven.

Museum E!

Wat nodig is, is afhankelijk van de kunstenaar en wordt met de kunstenaar afgesproken bij de start van het traject.

Kosten

Meet Me @ M HKA

We hanteren dezelfde prijs als elke andere rondleiding: 75 euro per gids.

Een keer per maand organiseren we een rondleiding waar iedereen gratis bij kan aansluiten, mits een geldig museumticket.

Museum E!

Hier is geen kostprijs aan verbonden voor de deelnemers.

Badges

Meet Me @ M HKA

We geven iedereen een naamkaartje, ook de gids en de vrijwilliger. De badge vermeldt de voornaam van de persoon in kwestie. Dit laat toe dat mensen elkaar rechtstreeks bij naam kunnen aanspreken.

Museum E!

Hier voorzien we een 'visueel naamkaartje': elke kamer heeft een vitrine waarin op een visuele manier iets uit de biografie van de persoon die in die kamer woont getoond wordt. De ergotherapeut maakt deze vitrine met elk individu bij aankomst in het woonzorgcentrum. Het is een handige gespreksstarter voor de kunstenaars in residentie om de bewoners aan te spreken.

Aandenken

Meet Me @ M HKA

Iedereen krijgt een reproductie van hun favoriete kunstwerk mee. Wat hun favoriete kunstwerk was, wordt aan eenieder gevraagd op het einde van de rondleiding.

Museum E!

Dit is afhankelijk van de kunstenaar. Elke kunstenaar laat sowieso een kunstwerk na voor het woonzorgcentrum, dus in principe voor iedereen. Sommige kunstenaars kiezen om daarnaast ook de bewoners individueel iets aan te bieden.

Na afloop

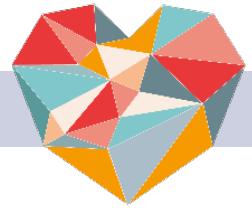
Meet Me @ M HKA

- We voorzien geen opvolging. We zijn bijvoorbeeld zeer terughoudend om foto's te nemen en/of te verspreiden.

Museum E!

- In het krantje van het woonzorgcentrum verschijnt regelmatig een bijdrage over het project, bijvoorbeeld een interview met de kunstenaar, een terugblik, foto's, gedichten die bewoners hebben gemaakt... Een medewerker van het woonzorgcentrum, die ook de intakegesprekken met de personen doet die nieuw aankomen, houdt in het oog wat we van wie aan materiaal mogen gebruiken.

- Op het einde van elke kunstenaarsresidentie is er een finissage voor een breed publiek.

Communicatie

Meet Me @ M HKA

We communiceren via:

- de website van het M HKA,
- een aantal externe websites (vb. Uit in Vlaanderen), en
- een driemaandelijks e-nieuwsbrief.

We leggen ook flyers in de regio Antwerpen, bijvoorbeeld in wachtzalen van dokters, dementie-café's,...

Op sociale media communiceren we niet over deze activiteit.

Museum E!

We communiceren via de interne communicatiekanalen van het woonzorgcentrum:

- de intercom,
- het krantje van het woonzorgcentrum,
- het televisiekanaal van het woonzorgcentrum (om videowerk te tonen of iets aan te kondigen), en
- de touchscreen in de inkomhal (gericht op bewoners en hun familie).

Registratie

Meet Me @ M HKA

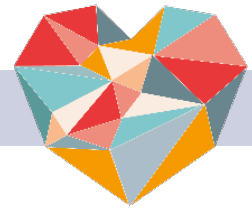
Deelnemers moeten reserveren via e-mail. Ze krijgen nadien een bevestigingsformulier, met ook een wegbeschrijving en een korte omschrijving van het programma.

Voor de bezoeken op zaterdag hoef je niet te reserveren. Je mag gewoon naar het museum komen.

Museum E!

Inschrijven is hier niet nodig. Het hele woonzorgcentrum biedt een groep van participanten die meedoen op basis van hun interesses.

Beschrijving & Programma

Meet Me @ M HKA

Zorg voor een warm welkom!

Bij binnenkomst krijgt iedereen een naamkaartje. Voor het welkomstmoment zoekt de gids vervolgens een rustige plek in het museum op. Er wordt tijd genomen om elkaar en het museum te leren kennen. Ter situering vertelt de gids iets over het museum en het gebouw.

Daarna wordt de rode draad geïntroduceerd: een thema, dat de werken die besproken zullen worden, aan elkaar verbindt. De gids peilt ook naar de verwachtingen van de bezoekers.

Daarna worden min. 3 en max. 5 kunstwerken samen besproken. Op zich kan elk kunstwerk, maar vooral uit praktisch oogpunt vermijden we kunstwerken die te luid zijn, die uit te veel verschillende elementen bestaan, die heel klein zijn, ...

De gids behoudt telkens de structuur van vragen die worden gesteld, namelijk:

- vragen naar de kijkervaring;
- het observeren: op een analytische manier dingen samenbrengen uit het werk;
- een moment waarop vrij geassocieerd wordt: welke associaties maak je bij dit werk, wat roept het werk op;
- connecties zoeken met de persoonlijke ervaring.

Tussen elke stap zit er een 'herhaal-stap': de gids vat kort samen wat werd gezegd.

Er is niet één juiste interpretatie: alle input is evenwaardig en waardevol.

Er wordt sterk ingezet op non-verbale communicatie. Ook het laten ontstaan van spontane, onderlinge gesprekken is belangrijk.

Ter afsluiting worden alle reproducties van alle besproken werken bovengehaald en met de groep besproken. Dit is een reflectiemoment. Hier wordt ook gevraagd welk beeld de deelnemers graag naar huis zouden willen meenemen.

Museum E!

Dit project heeft drie pijlers:

- de biografische vitrines,
- de werken uit het museum die naar het woonzorgcentrum gaan,
- een kunstenaar die carte blanche krijgt om eigen werk te maken en/of met bewoners samen te werken.

1. De biografische vitrine wordt bij aankomst van een nieuwe bewoner gemaakt door deze bewoner en de ergotherapeut. Ze verbeelden het leven, de passies,... van de bewoner of wat deze bewoner belangrijk vindt.

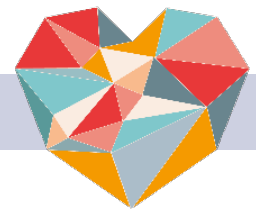
2. De kunstwerken die tijdelijk naar het woonzorgcentrum verhuizen, worden samen gekozen, namelijk tijdens een voorafgaand participatief proces met de bewoners, hun familie, de verzorgers, ... De enige beperking is dat het technisch mogelijk moet zijn om de werken te verplaatsen. Technici van het museum komen de werken plaatsen.

Er worden interviews afgenomen met de bewoners bij de werken die zij 'koken'. Deze interviews maken deel uit van het museumarchief. Er wordt, naast de verzekering van het museum, een extra verzekering afgesloten.

De ergotherapeut van het woonzorgcentrum kreeg een opleiding als gids in het museum en verzorgt gidsbeurten bij de werken in het centrum.

3. De derde pijler bestaat uit een kunstenaarsresidentie. Er wordt een kennismakingsmoment georganiseerd waarbij de bewoners de kunstenaar kunnen leren kennen en vice versa. Dit wordt bij voorkeur gekoppeld aan een andere activiteit waarop veel personen aanwezig zijn. Er is ook altijd een finissage die open is voor iedereen. Het werk van de kunstenaar wordt daar 'onthuld' en er is een hapje en een drankje.

Evaluatie

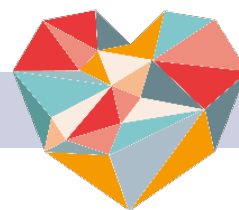
Meet Me @ M HKA

Er gebeurde een eerste evaluatie in samenwerking met de Universiteit Antwerpen. Daarnaast wordt elke gids minstens een keer per jaar opgevolgd door de coördinator van het project. Daarbij volgt de coördinator een gidsbeurt en zowel de gids als de coördinator vullen achteraf een evaluatieformulier in en leggen deze dan naast elkaar om te bespreken.

Museum E!

Er is een zesmaandelijks evaluatie van het programma door de stuurgroep (medewerkers van het museum, het woonzorgcentrum en externe experts). Om de twee jaar is er een evaluatie met de bewoners en hun familieleden. Dit laatste gebeurt op een visuele manier. Personeelsleden van het woonzorgcentrum volgen daarnaast de bewoners op en rapporteren tussendoor indien nodig.

Checklist, wanneer wat doen

Meet Me @ M HKA

Een maand voor de activiteit

- De gidsen opleiden.
- Het programma aankondigen en communiceren.

De week voor de activiteit

- De gids stuurt de voorbereiding door naar de programmacoördinator voor feedback.
- Bevestigingsmail wordt gestuurd in geval van reservaties.

De dag voor de activiteit

- Prints en reproducties van de werken maken.
- Namenlijst opstellen (in geval van reservatie of bij aanmelding).

Dag van de activiteit

- Museumpersoneel op de hoogte brengen.
- Stoelen klaarzetten.
- Naamkaartjes maken.

Museum E!

Voor dit project is het niet mogelijk een algemene planning te geven gezien de praktijk van de kunstenaar zoveel als mogelijk geïntegreerd wordt in de werking van het woonzorgcentrum. Bovendien verschilt elke kunstenaarspraktijk, gaande van workshops voor een twintigtal personen, tot individuele co-creatieve momenten, ...

Corona

Meet Me @ M HKA

Deze activiteit kon, gezien de restricties, niet doorgaan tijdens de pandemie.

Museum E!

Dit programma is blijven doorgaan maar met eenzelfde kunstenaar gedurende de hele Corona-periode en met inachtnaam van de veiligheidsmaatregelen.

Aandachtspunten

